

CATALANA

REVISTA

Any V

Barcelona 31 de Març de 1922

Núm. 115

LA "MARINA" D'EN CAMPRODON, EN CATALA

Quan aquest número arribarà a les mans de nostres suscriptors, s'haurà estrenat al Tívoli,—segons anuncien els cartells—la cèlebre sarsuela d'En Camprodon, en català. Es una cosa que desitjavem des de molt temps y'ns alegrèm de que a la fi hi haja una empresa qu'ho duga a cap. Hauriem esperat veure la representació per dirhi la nostra; però se n'han dit tantes coses en el diaris y en els cartells, se n'ha fet una historia tan estranya per nosaltres y s'anuncia ab tal persistencia en forma de descobriment, que no'ns sabèm estar d'escriure aquestes quatre ralles per exposar lo que sabèm de cert sobre la versió catalana de la famosa *Marina*.

Ha dit un diari que s'havía trobat l'original escrit per En Francisco Camprodon, en català; que per dificultats de la seva època no s'havía pogut representar; que llavors l'autor l'havía traduïda al castellà posanthi música l'Arrieta, etc., etc. Un altre diari ha volgut corregir aquesta versió, explicant que la traducció catalana era del fill d'En Camprodon y que no hi havia tal original català del pare. A pesar d'axò, continua la Empresa anunciant en sos cartells com ACONTEXEMENT MUSICAL la sarsuela del mestre Arrieta *MARINA en català, tal com primitivament la va escriure En F. Camprodon*.

No sabèm lo que hi n'haja; però hem de suposar que quan una empresa fa tals anuncis es qu'està segura de lo que diu, ja que d'altra manera s'exposaria a que li diguessin qu'enganya al públich a gratscient. Y diguèm de pasada lo que'ns alegraria que'l cartell digués veritat, que s'hagues trobat el preciós suposat original d'En Camprodon y que poguessim afegir a ses Obres Catalanes aquesta comedieta que tanta fama ha tingut y tant se representa encara *traduhida* en castellà. Tant de bó!

Lo que nosaltres sabèm es lo següent:

Fa alguns anys demanarem al nostre amich Joseph M. Camprodon que'ns permetés publicar en un volum les OBRES CATALANES del seu pare, es a dir les Poesies y les Comedies, per donar axís reunida tota la seva Obra en la nostra llengua qu'estava fins allavors dispersa. Hi estigué molt conforme, però ho volgué consultar ab la seva germana, D.ª Emilia Camprodon de Azopardo, que també donà la seva conformitat. Posats a la feyna, pensarem que no hi escauria malament la traducció de la *Marina* que *En Pepe* ns havia dit moltes vegades que tenia feta; la hi demanarem y'ns oferí enviàrnosla des de Sigüenza, ahont se trasladava aquells dies, perque tenia ganes de darhi una repassada. Arribat allà, caygué malalt al poch temps y morí, quedant per lo tant en suspens el nostre projecte. Al donar el pèsam a la germana, ferem alguna indicació, y'ns contestà que ja sabia qu'aquell original estava destinat a nosaltres y que axís qu'anés a Sigüenza per arreglar les coses d'*En Pepe*, ens el enviaria, com axís ho féu al cap de poch dies.

D'aquesta manera poguerem enllestir el volum de les OBRES CATALANES D'EN FRANCISCO CAMPRODON en qual nota preliminar deyem: «Incloèm en aquest volum la traducció de sa famosa *Marina* feta ab tot amor per son fill Joseph, qui'ns la anuncià poch dies abans de morir, y qual manuscrit debèm també a sa bondadosa germana,» y sota'l títol de *Marina* hi posarem, copiat del manuscrit: «Sarsuela en dos actes, en vers castellà, ab música d'Emili Arrieta, versada lliurement al català per Joseph M. Camprodon.»

Aquests són els fets. Els hem detallat per que surtin ben clars.

Donchs, tornant al anunci del Tívoli: ens estranyaria molt qu'En Camprodon hagués escrit originariament la *Marina* en català, y encara més qu'existís el manuscrit, sense que'ls seus fills en tinguessin noticia, sobretot conexas la devoció que tenien pel seu pare y per les coses del seu pare. Es evident que si'l fill hagués sapigut que la sarsuela havia sigut escrita en català, no s'hauria cremat les celles traduhintla del castellà, com un tribut filial. Es evident que al voler reunir totes les obres catalanes del seu pare, tant ell com la seva bona germana que va proporcionarnos tots los materials per la edició, ens haurien avisat la existencia del tal manuscrit, interessats com estaven tots dos en que'l llibre sortís complet. Apart de les

converses ab el fill, les cartes que de tots dos guardem junt ab el manuscrit de la traducció, ho proven ben bé.

Després d'axò, y dels dubtes sobre la troballa que's ve anunciant, convindria que la Empresa del Tívoli repassés els fonaments del seu anunci y digués clar si s'ha trobat y com s'ha trobat el suposat text català d'En Camprodon (pare) ò si ha sigut víctima d'un engany ella mateixa, ò si, ab incomprendible equivocació, lo que va a presentar al públich es senzillament la traducció feta per son fill.

Ens alegrariem de que fos lo primer; però temem que no serà més que lo últim.

F. MATHEU

TEMPS PERDUT

*Pensar que'l teu afany y'l teu desfici
eren engany! que no era cert cap mol!
que'm volies per càlcul ò per vici,
y que jo, fins dubtant, me dava tot!*

*Barreja d'afalch y de mentida,
confós garbuix d'anhel y vanitat,
en un instant van capgirar ma vida
dihent qu'ell se t'havia insinuat.*

*Y eres tu qui'l cercaves, tu qui urdies,
mentintme amor, la vil profanació!
Jo't deya: —¿Et plau?*

—Oh, nó!—tu responies.

—Y si't pretén, ¿què li diràs?

—Que nó!

*Y volent tot recel y tota pena
allunyar del cor meu, vas afegir:
—Ab tu com may la vida'm sento plena,
justament a una amiga ho deya ahir.—*

*A poch, un amich meu jo't presentava
qui, més tart, al dexarme trist y sol,
va dirme: —Aquest dona apar esclava
d'estranyers dalers... No té tot lo que vol!—*

*Y vaig pensar: —Donchs tot lo qu'ella'm deya
¿era fingit? ¿Rès no trobava en mi
quan per mi ho dava tot, quan ab mi queya?...—*

*Després d'anys y més anys, l'amich te veyà
com el dia primer que jo't vegí!*

LLUIS VIA

L'HOME DE BÉ

MONÒLECH

L'escena representa'l despaig d'una casa particular. Taula ministre, llibreria, etc. Entra pel foro don Benjamí Bonjan, y dirigintse a la llibreria, exclama, mirantse'ls llibres:

¿Encara sóu aquí? ¿Encara, ab la vostra presència, fèu burla de la meua persona? Tu, *Historia del niño bueno*, au, al diable! (*Tira'l llibre per la finestra.*) Y, vosaltres, malehits *Cuentos morales para niños*, apa, al botavant! (*Fa'l mateix y després s'assenta fatigat per l'excitació produhida per aquest acte. Pausa.*) Sembla que'm senti més tranquilisat y que m'hagi tret un pes del damunt. Els dos pitjors, els més perillosos, ja són fòra de casa. Un dia qu'estigui ab més calma completaré l'eliminació a la meua llibreria; ara nó, no'm sento prou serè y potser pagarien justos per pecadors. (*S'axuga la suhor del rostre y continua.*) Qui pogués tornar a nàixer tenint l'experiencia d'ara! Jo, senyors, sóch una víctima dels bons consells y de la moral que m'ensenyaren de petit; jo, senyors, tinch l'immensa desgracia d'esser un *home de bé*, y aquests dos llibres qu'acabo de llençar ignominiosament per la finestra són els principals culpables. Guàrdinse d'ells com dels escorçons, ja que, com qu'estan destinats a *la primera infancia*, resulten els més perillosos. *L'Historia del niño bueno!*... ¿Saben en què consisteix la bondat d'En Jaimito, el protagonista de l'història? En esser un *niño muy estudioso* que quan els séus companys d'estudi són al *recreo* ell se queda estudiant; que renya als amichs quan s'enfilen als arbres; qu'està sempre quiet; que no riu, que no salta; una delícia de *niño* per a uns *papás* egoistes que no vulguin soroll.

En Jaimito, seguint per aquest camí arribà a gran sà y bò y considerat per tothom, y jo, que vaig fer lo mateix qu'ell, he crescut sempre anèmich y ara la gent me té per ximple.

—Mira, Benjaminito—me solia dir el mestre quan jo intentava alguna entramaliadura:—*esto los niños buenos no lo hacen. Toma ejemplo de Jaimito, el protagonista de la «Historia del niño bueno», que en su vida hizo semejante cosa.*—

Quan a casa'm veyen agafar una escombra y cavalcarhi amunt y avall del pis, ò fer servir una tapadora de timbal, desseguida'm tallaven el jòch ab l'exemple del ditzós Jaimito:

—Benjaminet, ¿què es axò? ¿Què significa aquest escàndol?

—Oh, es que jugo a *tatanos*,—feya jo.

—Donchs ja n'hi hà prou.

—Déxim jugarhi una mica més!

—Prou, t'he dit. En *Jaimito* era més obedient; les coses no havien de dilshi dues vegades com a tu, y may amohinava'ls séus *papás* ab jòchs tan molestos.

—Y donchs, ¿què faré?

—Lo qu'ell feya sempre quan era a casa: lo que representa la segona làmina del llibre.

—No sé quína làmina vol dir.

—Porta l'*Historia del niño bueno*. ¿Veus? Aquesta.—

Y davant dels meus ulls aparexí'a'l dítxós *Jaimito* ab un llibre a la mà y sentat al costat d'una senyora ab ulleres que estava cosint. Sota la làmina hi havia la següent llegenda: «*Jaimito, en sus ratos de ocio, repasaba las lecciones sentadito al lado de su mamá.*»

Si reya, sortí'a al moment l'hèroe de l'història; si corrí'a, se m'avisava desseguida que una cosa semblant no havia de fer-la tot aquell que tirés per a *niño bueno*, y quan a taula sollicitava un xich més de confitura, m'era negada la petició alegant qu'En «*Jaimito en la mesa nunca pedía nada, contentándose con lo que buenamente se le daba, y jamás tuvo el feo vicio del goloso, que llega a hacerse aborrecer de sus papás y es objeto del escarnio y de la mofa de sus compañeros.*»

Vaig acabar per no tenir ja ganes de jugar, ni de saltar, ni de córrer; a taula, no solament no demanava més postres, sinó que may podia acabarme les que'm posaven al plat; plorava tímidament pel carrer quan un xicot me feya llengotes, y'ls companys d'estudi, aquells matexos companys que «*querían todos a Jaimito por reconocer en él al niño más aplicado de la clase,*» se burlaven constantment de la meua bondat, y castanyot que's perdia castanyot que jo arreplegava.

Anava pujant prim y desnarit com un espàrrech, y ab l'esperit tan encongít que haurí'a cabut dins d'una closca d'avel·lana. En aquestes condicions físiques y morals estava quan a estudi'm donaren per a llibre de text els *Cuentos morales para niños*, que acabaven de completar l'obra iniciada per l'*Historia del niño bueno*, y que han sigut la causa de totes les meves calamitats.

—*Hay que recordar siempre, niños míos,*—ens solí'a dir el

mestre,—estas sencillas narraciones de sana moral, y practicar los ejemplos de altruismo y abnegación de que están repletos. Haciéndolo así llegareis a ser modelo de ciudadanos.—

Y ha sigut veritat; he arribat a esser un *modelo de ciudadano*, y aquesta es la meva desgracia, perque la experiència m'ha demostrat que'ls *modelos de ciudadano* són uns éssers destinats fatalment al descalabro pels seus *agradecidos conciduanos*. Axò últim el mestre no'ns ho deya; però jo crech que'ns ho tenia d'haver dit.

En certa ocasió se'm va presentar un antich company d'estudi y'm va contar una pila de trifulques y desgracies per les que's trobava en la necessitat de demanarme que li dexés cinquanta duros. Vaig sentir derritirse'l meu cor de mantega de Flandes y vaig dexarli les dues centes cinquanta pessetes recordant el primer conte del llibre, *El agradecimiento*, en el qual se descriu un cas semblant. *Don Timoteo*, el protagonista, va afavorir ab un préstam desinteressat a *don Ceferino*, y aquest, ab aquella quantitat, va poder empendre un petit negoci que constituí la base d'una immensa fortuna. Arruïnat al cap d'uns quants anys *don Timoteo* acudí al seu antich amich y's vegeren ell y la seva familia amparats per l'agrahiment. Visqueren sempre més en una magnífica casa, propietat de *don Ceferino*, sens haverne de pagar lloguer ni contribució, y tingueren cada matí a primera hora quatre duros per a anar a plaça.

Desgraciadament ni'l meu amich va resultar un *don Ceferino* ni jo *don Timoteo*, ja que'ls cinquanta duros dexats han sigut causa de que'l meu amich, que després he sapigut que era un viciós que *sabrejava* a tothom que podia, quan me veu pel carrer tomba per la primera cantonada tement que li demani'ls *quartos*, y'm desacredita a tot arrèu hont pot titllant-me d'home en extrèm embustero, ab el fi de que la gent no cregui l'història dels cinquanta duros, si jo la conto. (Pausa.)

«*El perro herido*» també va esser causa de que passés un bon disgust. Un dia passejant per la carretera *don Aquilino*, (els protagonistes dels contes morals sempre's diuen noms que no's diu ningú) diu el segon conte del volum, va trobar un goç que feya uns lladruchs que trencaven el cor, y acostantse a la bestiola va poder observar que a una de les potes hi tenia una punxa clavada. Guiat pels seus bons sentiments, *don Aquilino* va procedir a l'extracció de la punxa y envenat

de la ferida, després de «haber restañado con el pañuelo la abundante sangre que manaba de la herida.» Passà molt temps, y un dia que don Aquilino's banyava y tingué la desgracia d'agafar una rampa a la pantorrilla, quan ja s'havia empassat un parell de galledes d'aygua y començava a perdre'l món de vista, s'presentà «aquel perro que en otro tiempo habia sido por él curado» y, recordant, sens dubte, lo bé que havia sigut deslliurat de la punxa feridora, y, sobre tot, lo barata que li havia resultat l'operació quirúrgica, «se arrojó valerosamente al agua, y, asiendo a don Aquilino por la americana con sus potentes colmillos, logró el perro agradecido salvar de una muerte segura a su desinteresado cirujano de otro tiempo.»

Donchs, un servidor de tots vostès una vegada va trobar un goç que s'havia trencat una pota y que feya'ls matexos grinyols llastimosos que'l goç del conte, y, es clar, vaig intentar l'obra caritativa de don Aquilino; però, fillets de Déu, encara no vareig tenir temps d'agafar la pota malmesa, que'l seu amo'm va pegar la més formidable quexalada que puguin imaginar-se, y es que'ls goços algunes vegades paguen els favors ab la matexa moneda que'ls homes els paguen sempre. En fi, vaig passar una gran trifulca, havent d'acudir a la vacuna anti-ràbica y gastant una pila de duros en consultes al doctor Ferran.

Ab aquests dos casos sembla qu'hauria tingut de quedar escarmentat, posar frè als impulsos del meu cor y llençar ben lluny els *Cuentos morales para niños*, per que may més ningú de casa hi prengué mal; però's veu qu'era precis un nou desengany per a obligarme a pendre aquesta determinació, y el nou desengany ha arribat aquesta nit.

Velsiaquí qu'ahir al retornar a casa vaig trobar un xicot que dormia arraulit al portal.

—¿Què fas aquí?—li vaig preguntar.

—Ay, bon senyor!—var fer ab veu feble.—Fa vintiquatre hores que no he menjat rès, y no tinch lloch per a anar a dormir. Per axò m'he arrecerat en aquest portal.

—Púja, púja, criatura desvalguda, que a casa hi trobaràs algun aliment per a referte y un sostre ahont axoplugarte.—

Y'l trinxerayre va pujar, y va atiparse, y va dormir en un esplèndit catre... y ha guillat de casa aquesta matinada després

d'espanyarme'ls calaxos dels armaris y de robarme tot lo qu'ha pogut.

Aquest ha sigut el resultat obtingut obrant en la vida real com el *leñador* ho va fer en el conte *Haç bien y no mires a quien*. A n'ell el pobre li va resultar un príncep disfressat que fugia del seu país per motius polítics, y que, més tart, va pagar ab riqueses y honors l'aculliment rebut en la barraca; y a mi m'ha resultat un pillet que si no se m'ha emportat la casa entera ha sigut per que no li ha estat possible.

Aquests són els resultats obtinguts ab les ensenyances de la *Historia del niño bueno* y'ls *Cuentos morales para niños*; pujar desnarit y trobar-me, al esser home, ab un món diferent del que se m'havia mostrat; ab amichs que trahexen; que demanen diners, que no'ls tornen y que, en compensació, et desacrediten; ab goços que paguen la bona intenció a mossegades; y ab pobres qu'agrahexen la caritat robante l'ànima si poden.

Mentida l'agrahiment, mentida l'abnegació, mentida l'amistat, mentida, mentida!

¿Niño bueno En Jaimito? Mentida també, mentida! Niño «ensopido» y «malaltizo» com jo he sigut, com jo continuo essent; perque, senyors, la feta d'aquesta nit m'ha donat la completa convicció de que jo no'n sóch de bò; nó, de cap manera es un home bò el que fomenta'l vici facilitant diners als viciosos, y's fica a casa un desconegut donant lloch a que li prengui lo qu'avuy per demà pot fer falta als fills. Nó, no ho sóch un home de bé, per que'ls homes de bé, si es que'n queden, no'l fan *el bien sin mirar a quien*, sinó que les seves obres benèfiques van encaminades al aussili de l'honradesa provada, y may el sacrifici propi a favor de lo inconegut, que quasi sempre resulta esser la ganduleria disfressada d'infortuni y'l crim amagat sota la capa de l'indigencia.

¿Home de bé, jo? De cap maneral! Home tonto, en tot cas. Sí, home tonto. El poble ha tingut sempre gran encert en els seus judicis, y'l poble diu: «bò, bò vol dir bobo.» El poble té més sentit comú que'ls «*Cuentos morales para niños*».

(Teló.)

ALEXANDRE FONT

XOFERS Y COTXERS

SILUETES

Asseguts en el punt més ovirador del carruatge, aguantant les regnes ab un ampli gest de comanament y de superioritat manifesta, ò bé còmodament repapats en el seyent, davant del volant qu'empunyen ab braó y ab una *pose* de seguretat absoluta, 'ls cotxers y 'ls xofers mostren estar ben possessionats de llur important missió. Des del lloch que ocupen, semblen esguardar als pobres vianants d'una faysó que podriem creure llastimosa si no coneguessim l'urch que solen gastar els conductors de vehicles, des del humil carreter al més distingit del mestres del automòvill.

En veritat se te de dir, emperò, qu'en aquest estament, com en tots els altres, hi hà classes, hi hà categories que's diferencien entre elles per mil detalls y per distintes característiques. Entre 'ls cotxers, no's pot negar que, si bé iguals en el fons, s'hi noten diferenciacions ben marcades entre 'ls de «punt» ò parada, els de cotxeria y 'ls de casa particular. Són els humils, els obrers; són els de la classe mitja, y són els aristòcrates, els escullits. La matexa guspireta d'enveja y, a voltes, fins d'odi que, per dissort, brilla en els uls del miser en contemplar al poderós, acabalat, se pot descobrir sovintment en l'esguart del cotxer qu'espera pacientment en el punt de parada al veure la figura arrogant y enorgullida del company d'alta situació, y'l deix de menyspreu, de despreci que, per desgracia, es nota a vegades en el qui's creu superior pel sol fet d'esserli propicia la fortuna, podriem caçar-lo en el vanitós guiador de dos cavalls «pur sanch» al passar ab el *séu* cotxe llustrós per davant d'un acoblament dels seus humilíssims companys d'ofici. Y dels del mig, ja no cal parlarne. Aquests viuen aïllats, isolats per complet, sense poguer comptar ab els de «més amunt» y creyentse massa elevats per a compartir ab els «de baix». Són els senyors per força.

En els xofers no hi hà tanta divergencia, y si n'hi hà alguna, més es d'exterior que d'ànima, es més de mostra que d'esperit. Cert es que sembla ben altra cosa'l conductor de taxis ab el seu habillament a la bona de Deu, a mida del seu gust ò dels seus possibles, que l'amo del volant d'un auto particular lluhint un vestit impecable fet a la mida, ab gorra etxurada y botons llampants. Però en el fons, el motor essent igual ò tenint l'aproximada força que deu dominarse de faysó

semblant, resulten també uns y altres una matexa cosa com a gerarquia professional, que cadascú creu, no obstant, millorada pels propis mèrits ò per les gestes glorioses de què ha sigut autor.

Car pochs oficis tenen tan arrelada la convicció del propi valer com els xofers. Cada un d'ells se creu, generalment, superar en destresa, habilitat y conèxement de lo que du entre mans, a tots els competidors. Y així se comprenen aquelles descripcions a voltes ben exagerades d'accions gay-rebé impossibles acomplertes ab la serenitat més pasmosa y ab el més extraordinari encert. Y axò que pot escoltarse en els garatges ò en els banchs del passeig entre un auditori d'in-crèduls que ja's pensen quina nova sensacional oposaràn per a empetitir la del company, pot també ohirse en el grupet dels cotxers de la parada quan per a desfer la vistosa evolució d'un *trouch* fogós qu'acaba de passar, alguns dels conductors d'aquelles pobres besties fatigades pels anys y per les penes que mengen calmosament el contingut del morralet, explica ab paraules plenes de calor la esgarrifosa y brillant acció d'un esdeveniment llunyà.

JORDI CATALÀ

JOVENTUT

*¡Que'm plau vèuret corrent d'ací d'allà
pel cim de la montanya tota sola,
amagante darrera dels pibets
ò al redós del marjal, com les violes!*

*¡Quin panteig el teu pit!
¡quin brillejar tos ulls plens d'alegia!
¡quin somriure ta boca, niu d'amors,
d'amors y de follies!*

*El cabell serpejat de negre brill
damunt de tes espatlles
a la empenta del vent se va esbullant
bo y amagant ton rostre y tes rialles.*

*Que'm plau vèuret així
sanitosa com cap, plena de vida,
corrent d'ací d'allà
pel cim de la montanya benehida!*

J. NOVELLAS DE MOLINS

VIATGE TRAGICH DEL ÀMO EN XECH DE S'UESTRA

PER ANGEL RUIZ Y PABLO

(Continuació)

Una de ses coses que'l tenien més embadocat eren ses senyores, tan guapes, tan ben vestides, tan agradoses y ab aquell ayre... Més d'una vegada va pensar en sa suprema y última advertencia d'En Bep es paredador:

«Y sobre tot, *ocu ab es saleros.*»

¿Quínes eren *saleros* y quínes no ho eren? L'amo En Xech estava ben desorientat. A lo millor en veyia venir una ben escotada per davant y per darrera, es faldons a mitjan-cama y mólt estrets y ab un caminar... L'amo En Xech, instinctivament, pensant ab es paredador, se decantava, se la mirava de coua d'uy quan li passava p'es costat y havia de reconèixer que era una al-lota seria. ¿Idò, per què's vestia y anava tan desinvoltat? L'amo En Xech havia vist ses cames de madona—y si altra cosa hagués dit no'l creuriem—però no més que ses de madona. ¿Còm era qu'allà'n feyen tan poch cas de mostrar ses cames fins més amunt de lo que pertoca y de senyalar altres coses qu'ell sempre havia sentit a dir qu'havien d'estar amagades? Ell no trastocava a ningú, però aquelles jovençanes y no jovençanes, per que n'hi havia de ben rostides, hagueren pogut mirar un poch més prim.

Emperò encara hi havia una cosa qui'l tenia més aturdit, sense sortir d'aquest sembrat de ses cames, y era que n'hi havia moltes qui envers de calces duyen uns tels de ceba, ò més ben dit, una trenyina, y entre açò, qui era pitjor que durles al ayre, y es vestit mólt curt, demostraven que no tenien gens ni mica de fret. Bono, idò; aquestes matexes duyen p'es coll unes pells qui un moltó ja no du tanta llana. ¡Tan de fret per sa banda de dalt y tanta calor per sa banda de baix, l'amo En Xech no ho entenía!

—¡Alerta, mosques!—se deya a sí mateix cada vegada que colguna se'l mirava ò sense voler, passant p'es séu costat, l'emvestia, y l'homo clucava es uys per que sa pòr guarda sa vinya. Y un vespre que va voler sortir després de sopar a donar quatre passes, una poca vergonya, ab tot y dur capell com una senyora, li va demanar de noves y no se'n podia desllepar, fins qu'ell li va fer es puny y li va dir:

—¡Si no't llesves de davant, jo, ab una cirera't faré una cara nova!—

Y se'n va tornar a sa dispesa ab es cor qui li feya uns debats com es tup-tup de sa màquina d'es vapor. Ell un homo no podia anar tranquil p'es carrer ab aquelles donotes.

Hi havia cinch dies qu'era a Barcelona y encara no havia gastat un diner sinó per beure colca horxada a n'es kiosko de Canaletes. Decidit a no demanar rès a ningú per pòr de que l'enganyassin, un dia que tenia molta set, per que havia menjat bacallà y un tros de sobressada de sa provisió, se va arrambar a n'es kiosko y s'ho va mirar tot. Va veure qu'un darrerera s'altre tres homos van tirar una peça de dos damunt es marbre d'es taulell y'ls hi van donar un got d'una beguda blanca. Ell va fer lo mateix y li van demanar lo que volia.

—Lo mateix qu'aquest senyor.—

Y'l van servir. ¡Ho era bona y fresca aquella cosa! Però com no sabia lo que li deyen, cada vegada que'n volia, rondava, rondava y esperava que colcú'n prengué. Llavors posava es cinch cèntims damunt es taulell y deya:

—Lo mateix qu'aquest senyor.—

Y ab a quina llestesa abocaven aquella especie de xarop de dins es bòtil a n'es got, sense fer regalim y llavors l'omplien d'aygo, sense vessarne una gota, fins qu'era ran! Axò sí qu'ho tenia aquella gent: ell, l'amo, per ferho bé, hauria hagut de menester cinch minuts y encara n'hauria vessat.

Però poch a poch se li despertaven ses ganes de fer com es altres, sempre que no li costàs rès, per que estava retgirat d'es doblers que li colava sa dispesa, s'estada de madona a sa sala de pago del Hospital, ses visites d'es metge y lo qu'encara li havia de costar sa tornada a Ciutadella.

Un d'es séus desitjos més grossos era anar en tramvia. Ell veyia que tothom hi pujava sense demanar llecencia y veyia també que molts, en no esser ses senyores, ni per devallar ni per pujar l'aturaven. Es cotxer d'es tramvia no'n feya cas ni d'uns ni d'altres, y d'aquestes observacions va deduhir qu'allò no era de ningú y que hi pujava qui volia. Un matí se'n va anar a sa parada de la plaça de Catalunya, resolt a pujarhi. Va dubtar una bona estona: ab aquest nó y ab s'altre tampoch, a la fi va pendre coratge y va muntar a un d'es qui van a sa plaça de Molina. Axí mateix va demanar a n'es cobrador:

—¿Que hi puch venir ab aquest?—

Aquell homo feya cara de pochs amichs, per que patía d'es ventrey, y sols no li va respondre.

L'amo, un poch encongit, se va asseure a n'es banch allà ahont va poder, tropissant ab una partida de peus, es tramvía's va omplir y ell se va posar a mirar per sa finestra, mentres es tramvía caminava. ¡Y què bon anar que hi feya, tan llis, tan depressal! Ell l'amo hi haguera fet sa vida y no s'explicava com tenint allò hi havia tanta gent qui anava a peu. Quan més embavat estava, sent que'l toquen a s'espall-la. Se gira y veu un d'es dos cotxers que li presenta un bil-let.

—Jo no hi pos may,—li va dir l'amo, molt amable.

—¿*Tiene usted pase?*

—Nó: vuy dir que no hi pos may a sa rifa.—

Tothom se va posar a riure, manco es cobrador, qui va estirar una corretja, es tramvía va parar, y aquell homo verdós y mal carat li va dir:

—*O lo toma usted o se baja en seguida.*—

L'amo En Xech se va empagahir, veyent que tothom reya y se'l mirava y va treure una peça grossa, pensant que per una vegada no s'arruinaría y tal vegada li tocaría colca cosa, y va pendre'l bil-let. Tíra, tíra, com més anava més li agradava. Allò era una cosa may vista: lo mateix era per es llochs plans que costa amunt. Van pendre per un carrer com la Rambla, qu'encara no conexia: arbres a cada banda, passeig p'en mig, botigues, carrers, automòvils y venga gent. ¡Aquella Barcelona no tenia fil! Y venga travessies totes amples, totes ab arbres y cases altes y cases grans... ¡En devia valer de dobles de vint tot allò!

De prompte, veu que's tramvía fa com una revogida, pren una volta... L'amo's gira, alça es uys y veu un senyor moltíssim gros, negre, ab una levita y un garrotet en sa mà, dalt una cosa com una *pidamia*. ¿Que devia esser allò es monument de sa capavall que li havien dit sa dòna grassa y es municipal vermey? L'amo no va resistir sa temptació y va demanar a una senyora que tenia a n'es costat:

—Senyora ¿que sería açò En Clavell?—

Altra vegada tota sa gent que hi havia aprop se va posar a riure y d'un a s'altre fins a n'es cap d'es tramvía's deyen cosa a s'oreya y se'l miraven, per lo qual l'amo En Xech va trobar que devia haver dit colca disbarat; però sa senyora aquella li va contestar molt amable:

—Sí, senyor. ¿Qu'havia de parar aquí?

—Nó; emperò tenia ganes de sebre si ho era.—

En Clavell existia; però sa capavallada nó, per que's tramvia va seguir pujant amunt, amunt, va tombar a un carrer molt ample y plà, va fer un revògit y va entrar a un carrer estret y ala, petit, sempre cap amunt. Se va aturar moltes vegades, va devallar gent, en va pujar d'altra y casi en buyt van arribar a una plaça, d'ahont es tramvia no va passar més. L'amo estava tot sol y va demanar a n'aquell d'es bil-lets:

—¿Que té averia?

—*No: hemos llegado al final del trayecto.*—

Com que li haguessin dit cara de rosa. L'amo En Xech no's va moure, per que's trobava allà dins com a la gloria y va esperar.

Casi al instant torna a venir gent y es tramvia comença a caminar altra vegada, però cap enrera, y no us haguereu senyat y vetaquí es cotxer qui torna a demanar de noves al amo, ab es bil-lets en sa mà.

—¿Hace usted el favor?

—¿Que no sab que ja n'he prèns un?

—*Ese no sirve: tiene usted que tomar otro, o se baja usted.*—

En aquell instant aquell homo tenia unes revesegues a sa panxa que li feyen veure ses estrelles, per lo qual sa cara era per assassiar a qualsevol. Es modo de dir va ofendre al amo, qui va contestar:

—¡Vam ell ara! Hi he posat per que no diguessin y ara'm torna vostè ab aquestes solfes. Una vegada dormen ab sa mare...—

Es cobrador, indignat, pensant que s'enreya d'ell, li va replicar ab mals modos:

—*¡De mí no se burla nadie! O se baja usted o sale usted por la ventana.*—

Tal cosa no li hagués dit. L'amo En Xech el va entendre molt bé aquella vegada y va contestar ab molta calma:

—Pròveu y sabràs lo que has fet.—

Es conductor va perdre es bèl y va agafar al amo per sa solapa; però just li havia posat sa mà damunt, va rebre tal rebotjada, que es cobrador se'n va anar a rebotir a s'altre cap d'es tramvia. Aquest s'havia aturat y es conductor, qui va veure es cobrador peus per amunt, hi va acudir y tots dos van envestir al amo; però ab una grapada un va sortir per sa plataforma de

davant y s'altre va anar a caure a sa de darrera.

¡Jesús, Sant Antoni, quín esvalot se va armar! De ses quatre dones que hi havia, a dues els hi va agafar mal de cor, un'altra, per sortir, se va envellar de cap y s'altra feya uns guiscos qui semblava que's moria. Es homos, a crits, uns defensaven al amo y es altres a n'es cobrador. Aquest y es conductor, un ab espanyol y s'altre en català, volien matar al amo, qui assegurava ab tota sa catxassa braguera que si s'hi acostava ningú li tastarien es cinch òssos qu'encara no havia fet servir y la cosa va acabar ab s'arribada d'un municipal de sabre qui per rara coincidència passava per allà. Davant ell, ab aquell respecte d'es menorquins a s'autoritat, se va disposar a obehir y anarsen ab ell, després d'assegurarli es municipal que «a la tenencia del distrito» li farien justicia.

Però un senyor, qui fins allavores no havia obert sa boca y ho havia comprès tot, va treure sa cara per l'amo y va posar ses coses a n'es seu lloch. No era qu'aquell passatger no volgués pagar: era que's pensava que no'n tenia obligació y no havia *agredido* a n'es cobrador, sinó que s'havia contentat en defensar-se, tant més quan es cobrador l'havia tractat ab mals modos envers d'explicarli bonament lo que hi havia. Total: un malentès d'un foraster.

—Açò es sa fél-lera,—va afirmar llevores l'amo.—Jo he colcat a n'es tramvia, pensant qu'era de franch y he prèns un billet per que'm creya qu'era cosa de rifa. Ara me'n volien fer pendre un altre y jo no estich per verbes, per que me'n colen móltes de peces grosses cada dia ab sa malaltia de madona. Al amo En Xech de S'Uestrà'l coneix tot es terme de Ciutadella; que'n demanin indicies y veuràn si es escapàs de dir una cosa per s'altra. ¿Quan s'es vist may a un foraster ferli aquestes coses? Antes de pujar a n'es cotxo he demanat si hi podia pujar y m'han dit que sí y llevores me fan pagar un billet; ara, per tornar, un altre; just arribat a Brasselona, deman unes entresenyas y'm fan córrer la vila, costa amunt, ab madona malalta, fins a les quatre d'es capvespre... ¿Ahont s'es vist açò?—

S'indignació li donava tanta eloqüència, s'explicava ab tanta sinceritat y duya escrita a sa cara tal bonhomia, qu'es municipal va dir:

—Bueno: no le entiendo a usted del todo; pero me parece que tiene usted razón. Váyase usted; pero procure enterarse bien de las cosas.—

L'amo En Xech se'n va anar seguint es carrils d'es tramvies, segons li havia aconseyat la senyora Enriqueta, y a la fi va arribar a cà'seva, donant gracies a Deu per que tot havia anat bé y ses qüestions ab es tramviers havien estat fum de formatjades.

V

May de la vida havia passat l'amo En Xech dies tan llarchs com aquells. Madona guanyava molt poch a poch, sa febreta no la dexava y Deu sabia quan se podria embarcar. Ell just la podia veure cosa d'una hora cada dia y com que no tenia altra feyna, ses hores li semblaven sense fi. Conexia pam a pam la Rambla, es moll de la Porta de la Pau, es carrer de Fernando y sa plaça de Sant Jaume y fins s'havia aventurat a entrar a la Boqueria. ¡Jesús, Sant Antoni, allò feya feredat de tanta menjua com hi havia! Axí mateix, però, trobava que ses venedores eren un poch llargues de llengo, y, passant, n'havia sentides de grosses.

Barcelona li queya damunt ab tot y reconèixer que hi havia coses «molt pulides» y que hi devia fer un estar d'àngels per es qui tingués bona bossa y poca feyna. Sa gent, si tant volèu, la trobava un poch desinvolta: però bona: fòra d'allò de ferli córrer la vila, no li havia succehit res de nou y lo qu'es d'es lladres que li havia dit En Bep es paredador, no n'havia vist es pèl. Sols una vegada, qui badava davant un mostrador, va veure que dos jovenots s'encalçaven y un se va emvestir ab ell y, per aguantarse, mestost com qui hagués anat a agafarse massa prop de sa butxaca; però l'amo'l va alçar en pes per es coll de sa jiqueta y a pols el va posar a un costat, ab lo qual es dos jovençans se'l van mirar ab un cert respecte y van continuar es seu camí, bovetjant, però morro axut y barba fresca.

Precisament dins aquell mostrador hi havia una cosa qui'l tenia embavat fòra modo; era un homenet de cartó ò de llau-na ò Deu sab de què era, qui sense que ningú'l tocàs ni li estiràs cap fil, tancava y obría es uys, se duya sa mà dreta a n'es capell, saludava y llevores ab sa mà esquerra's duya un xigarro a sa boca, com si fos de ver. Era una de ses coses més maravelloses que l'amo havia vist a Barcelona.

(Continuarà)

DELS LLIBRES NOUS

Coses de Tàrraga. Poesies de Ricart Piqué Batlle

A TARREGA

*Del cim de Sant Eloy, t'he vist, Ciutat,
ben ajeguda a baix la plana,
y he vista ta grandiosa magestat
qu'encisa y agermana.*

*Els teus casals he vist assolellats
y'l campanar tot maravella;
y al lluny, com corderets esgarriats,
qualque casiu ab riure de donzella.*

*Voltant de tu, planures verdejants,
jardins de flors que riuen y s'amaguen;
amors humils y riures excitants
de dones belles que ubriaguen.*

*Y he vist tos fills, que'm són germans,
trescar jolius pels teus carrers tortuosos.
L'amor hi he vist, que als Pobles més infants
els sublimeix y'ls fa grandiosos.*

*Y a dins del cor dolça emoció
ben tost mirante ha pres estatge,
car fill te sóch. Y una oració
ben dolça t'he endreçat des del miratge.*

*Després he devallat ab cor joyós
entafurantme per tes vies;
y a mon casal he entrat tot freturós
de di'al paper mes alegries.*

FOLKLORE

LES TRES COQUETES

Rondalla contada per Terera Ferré Figuerola, de 50 anys,
natural de Reus.

Una vegada n'era un pare y una mare que tenien tres xiquets. Lo pare se'n va anar y los va dexar; vetaquí que va quedar aqueixa pobra dòna ab los xiquets, y sempre plorava porque pensava: ¿còm los mantindria?

Lo xiquet petit sempre li deya: —No plorèu, mare, que jo quan seré gran ja guanyaré diners,—y lo gran y mitjà may contestaven.

Vetaquí qu'aqueixa dòna, mentres va tenir pà per donàs los va tenir a casa y lo dia que va fer la darrera pasterada los hi va dir: —Xiquets, ara ja no us puch tindre més, porque no tinch menjar per donàs.—

Y ells van dir: —Fèuse una coqueta, que se'n anirèm pel món a demanar caritat.—

Vetaquí que quan la coqueta va ser cuyta, los hi va dar y se'n van anar; però lo gran va passar davant, lo mitjà després y lo petit darrera.

El gran, menjantse la coca pel camí, troba una doneta, qu'era la Mare de Deu, y li diu: —Xiquet, bon xiquet, dém un bocinet de coca pel meu Fillet.—Que mengi fems.—Com més caminaràs, més fems trobaràs y a tot arrèu ne tindràs.—

Després passa lo mitjà y també li va dir: —Xiquet, lo bon xiquet, dém un bocinet de coca pel meu Fillet.—Que mengi ravens.—Com més caminaràs més ravens trobaràs y a tot arrèu ne tindràs.—

Passa lo més petit ab la coca a la mà y plorant.

La Mare de Deu li diu: —¿Xiquet, per què plores?—Perque lo pare s'ha dexat y la pobra mare no té per mantenirse, y se n'hem d'anar a guanyarse la vida.—No ploris, fill. Dém un bocinet de coca pel meu Fillet.—Teníula tota.—Tota no la vull, no més un bocinet.—Teníula tota, que jo ni tinch gana tampoch.—Donchs, mira, ara te'n vas cap per avall, en sent a n'aquella sendera, trobaràs una caseta blanca, molt maqueta, èntrahi y trobaràs un ruquet, pújahi a cavall y te'n vas al poble primer que trobaràs y allí te poses a vendre y veuràs com te guanyaràs la vida.—

Ho va fer axís. Arriba al poble a dalt del ruch y's posa a cridar: —¡Dónes, baxèu, qu'ho dono baratol!

Vetaquí que tothom hi va baxar a comprar y diu que va guanyar tant d'or y plata, que no sabia còm durho.

Vetaquí que troba son germà gran qu'anava ¡brut!, ¡podèu contar!, y li diu: —Josepet: ¿ahont vas tan brut?—Mal vinatge la dòna qu'hay trobat, que devía ser una bruxa.—¿Còm anava aqueixa dòna?—Ab un xiquet al braç.—No era una bruxa, qu'era la Mare de Deu. ¿Y ara còm ho faràs?—No ho sé.—Veus? no li haguessis contestat malament.—

Se va trobar ab lo mitjà tot plè de ravens. Diu: —¿Ahont vas tant plè de ravens?—Y li va contestar lo mateix que'l gran.

Diu: —Donchs, jo, sóch mólt rich; m'ha demanat coca y jo li he dada tota.—¡Ah, si tu no tenies ganal!—Ara portaré los diners a la mare, ¿y tu que no vindràs?—Nó, perque ¿ahont aniré tan plè de ravens? ¿No veus que s'enfadaria la mare? ¿Y lo Josepet per ahont va?—

Y li va explicar còm l'havía trobat y què li havia dit.

Vetaquí que'l petit, que's deya Joanet, se'n va anar cap a casa seva muntat en el ruch, y pel camí tornà a trobar a la Mare de Deu, que li diu: —¿Què tal, Joanet?—Mólt bé; no sé ahont me posi'ls diners. Sinó qu'ara us voldria dir una cosa: hi trobat los pobres dels meus germans y ¡vaja! ja se'n pene-dexen del què us van dir, ara ja seràn bons xiquets, ¡perdo-neùlos!—¿Y si hi tornen?—En vista de lo que'ls ha passat ja no hi tornaràn; solsament se puguin guanyar la vida.—Que patexin uns quants dies per a que los servexi d'escarment, y tu te'n vas a donar aqueixa gran alegría a ta mare, que no li ha faltat rès, perque los angelets ja li han portat menjar.—

Vetaquí que quan arriba al poble les campanes se posen a tocar totes soles y tothom va sortir per les portes y finestres.

Los angelets ja havien anat a dir a sa mare que l'anés a rebre. Ella, la pobra dòna, no se'n sabia avenir. —¿No has robat pas?, li deya.—Nó, mare, nó. Tot ho dech a la Mare de Deu.—

Tot lo poble li anava al darrera, ab lo ruch tot plè de flors.

—¿Y'ls teus germans?, li va dir sa mare.—Ay, mare, ¡quin una n'han fet!—Y li va explicar lo qu'havía passat.

Vetaquí qu'ella ¡plora, que plora! —¡Ay, Senyor! ¡Si ja ho deya jo, que foren dolents com son pare! ¿Còm ho arreglarèu?—Ja veurèu: la Mare de Deu vol que patexin uns quants dies perque s'escarmentin y si's tornen bons, la Mare de Deu se'n compadirà.—

Al cap d'uns dies aqueix xiquet se'n va a n'aquell poble qu'hi havia sos germans, a veure si'ls trobava y lo primer que se li presentà es lo seu germà mitjà y li diu: —¿Que no has vist lo Josepet?—Nó, jo no'l puch trobar. Tothom parla d'ell; que hi hà un home que va tot brut de fems, que per tot arrèu ne troba y que tot se li torna lo mateix.—

Ell que se'n va a trobar a la Mare de Deu a preguntarli

pel seu germà y a demanarli que'ls perdonés. La Mare de Deu li va dir: —Vés allà, en aquella còva, y'ls trobaràs y dígalshi que ja estan perdonats, però que si tornen a ser dolents se tornaràn trobar de la mateixa manera.—No passèu cuydado, que tot se complirà.—

Se'n va a la còva y'ls hi troba a tots dos, l'un ben nèt y ben vestit y l'altre també, sense ravens pel seu còs; y aquells xichs li van dir: —Mira, Joanet, quin miraclel ara sí que creyèm qu'era la Mare de Deu aquella Dòna.—

Vetaquí que tots tres se'n van anar al poble a abraçar a sa mare y després li van dir: —Ara'ns en anèm a donar les gracies a la Mare de Deu y a Nostre Senyor.—

Al Cel los van rebre mólt bé y los van donar una coca a cada hu, com a recort: al gran de ferro, al mitjà de plata y al petit d'or.

Qüento contat — ja està acabat.

NOTES.—«Contes populaires de Lorraine».—E. Cosquin.—Capítol XLVIII, p. 118, «La salade blanche et la salade noire».

El fons, es el mateix de «Les trois frères» dels «Contes populaires de la Kabylie An Djurdjura», recullits y traduïts per J. Rivière.

ADELAIDA FERRÉ Y GOMIS

SUPERSTICIONS DE LA COMARCA DEL VALLÈS

Per fer desaparèixer les berrugues de la pell, es va a un bosch ò lloch ahont hi hagin ginesteres y ab un vímet d'una, però sense arrencarlo, s'hi fan tants nusos com berrugues se tenen, y a mida que'ls nusos s'aniràn assecant, les berrugues aniràn desaparexent.

Quan es trenca un porró, vessantse'l vi que hi hà, es signe evident de sort, però té d'esser trencat casual y no intencionadament.

Per fer desaparèixer les berrugues de la pell, també, s'agafen tantes fulles d'alzina com berrugues se tenen, se busca un lloch ahont hi hagi un roch gros, sota del qual se vegi que hi hà humitat; s'agafen les fulles y's posen una sobre l'altra y axís apilotades se posen allà ahont hi havia'l roch y'l roch a sobre, fent de manera que ningú, si pot ser, el pugui tocar, y tant com les fulles es van podrint les berrugues van desaparexent.

JAUME CEPS

NOTES D'ARXIU

VEXACIONS A UN CORREU REYAL D'ARAGO

1435

Un corrèu que la Reyna donya Maria, filla del Rey de Castella y muller de nostre sobirà Amfòs lo Magnànim, havia tramès a la Reyna Elionor, fou apresonat y vexat per gent de don Diego Furtado de Mendoça, a Molina. Nostra Reyna'n plany d'aquestes arbitrietats en 10 de Maig de 1435, al recaudador de les sues rendes a Castella, En Pere Januer:

«La Reyna.—En Pere Januer: abans de Pasqua prop passada nos trametem un correu apellat Johan martineç a la Senyora Reyna dona Elionor notificant li certes noves que hauien haudes del Senyor Rey e tornantsen ab resposta lo dit correu entre les fferies e molina lo dia de Pasqua al sol post hisqueren li dos a caual e menaren lo sen a molina dauant diego furtado de mandoça lo qual los mana quel menassen a la Cort. Pero decontinent que fou pres li leuaren les letres que portava a nos e vna lança e vn punyal e XXII reals e mig e LXII marauedis e mig. E de fet lo leuaren a la Cort. E de alli auieren lo dient li que sen anas e que si dalli en auant li era trobat quel penjarien. E tornarenli la lança e VIII reals e XXXX marauedis axi que stech pres entre anar a la Cort e tot XVII dies perque us manam de part nostra digats aquestes coses al Conestable de les quals nos som marauellada. E quens es pus greu per la Senyora Reyna dona Elionor que no per nos.»

«E no resmenys que faça que lo dit correu cobre lo que li resta de ço que li han leuat.* E principalment que nos hajam les letres que la dita Senyora Reyna nos trametia les quals li leuaren segons dit es.»

FRANCESCH CARRERAS Y CANDI

Reg. 3.113, foli 207.

ALHAJAS DE LA SEU DE BARCELONA

1350, 6 Setembre.

Los canonges de la Sèu de Barcelona Berenguer de Papiol Ardiaca del Panadès en la esglesia de B.* V. G. del Bisbe Mi-quel, Jaume de S. Climent, entonador, Francesch Sala, Bartomeu Català, Berenguer Rubí, Berenguer de Lacesa, Pere Bramona y Galceran de Puig Bacó, reunits en una casa nova

dita vulgarment lo Capítol, manllevem als marmessors del canonge Francesch Ville 200 lliures moneda barcelonesa de tern ad opus solutionis precii illius tabernaculi argenti et aliorum jocalium que emimus adopus dicte ecclesie barchinone que les asseguren ab quedam crucem argenti quam inter alia emimus cum jocalibus supradictis.

JOSEPH MAS, *Pbre.*

Arx. de la Catedral, pergs. del s. xiv.

VISITA AL PALAU

Copia d'una nota que's troba en lo Llibre del Patronat de la Real Capella de Nostra Senyora de la Victòria del Palau de la Comtesa de Barcelona de patronat del Excm. Sr. Marquès de Villafranca y de los Velez.

«El Excm. Sr. don Fernando Joaquim Fajardo de Zúñiga y Requesens, Marques de los Velez, etc., Patró d'esta Real Capella, venint de Nàpols, ahont havia sigut Visrey set anys y quatre mesos, arriba a Barcelona a 4 d'abril de 1683, etc., y arribant lo coche davant del Portal nou del pati desta Capella, sortiren tots los capellans ab Creu alta a rebre'l alguns trenta passos del portal major de dita Yglesia fins al coche de Sa Excelencia; y tot seguit entonaren los capiscols l'Himne *Veni Creator*, etc., y'l Doctor Pere Joan Estevan, Capella Major, se li posa a ma dreta dintre del gremial, y en tal forma ana entre dit Capella Major y'l Diaca en la professó fins al presbiteri de dita Yglesia, hont estigué Sa Excelencia agenollat tot el temps que dura'l *Te Deum*, molt solemne, y despres s'assenta a la part del mateix presbiteri hont se li tenia previnguda cadira y coixi, e incontinent 's comenssa un Ofici ab molta solemnitat y acabat entra a la sagristia y reconegue ornaments, Reliquias, Plata, etc., y despres puja a dalt de Palau que estava molt adornat per don Manel de Llupia Governador de Catalunya, son General Procurador, y despres torna a pendre'l cotxe per anar a dinar ab lo Duch de Bourlonville, Visrey llavors de Catalunya.

Per la copia y traducció,

FAUST DE DALMASES Y DE MASSOT

REVISTA

Llibres

COSES DE TÀRREGA.—Poesies de Ricart Piqué Batlle.

En un quadern de 64 planes ha publicat aquest jove targarí una vintena de composicions en vers, expressió totes elles del seu amor a la ciutat que'l vegé nàixer. Es el primer ensaig de qui no va encara segur, però s'hi veu el desig de fer ben fet y l'entusiasme pels esplays patriòtics; y axò sembla una garantia d'èxit en ses futures publicacions. Vol dir qu'aquesta sia refusable? De cap manera; ho seria si fos l'obra definitiva del home fet que ja no pot donar més de sí; mes, essent el primer tanteig d'un jove que sab fer els versos a mida y sab posarhi una part del escalf que porta a dintre, s'ha de pendre en consideració, per ser aquestes dues qualitats estimables avuy en dia en que tants principiants se creuen tirar per genis ab un fret desordenadament qu'en realitat els fa illegibles.

Si'l jove Piqué persevera y no s'esgarria, pot donarnos un altre dia quelcom més qu'ara.

JUST CLARÓS

MEL, FEL, GEL. — ETERNITATS, per J. Recolons.

L'eminent Apeles Mestres y'ls estimats lectors de CATALANA perdonaràn avuy a *Vox populi* que cedexi són lloch, per a comentar el llibre anunciat, a un desconegut col·laborador qui li

ha tramès les següents *quartilles* qu'al peu de la lletra transcriu:

L'Apeles Mestres qu'ha més unes ratlles devanteres al volum *Mel, Fel, Gel*, d'En J. Recolons, es merexedor, per la sincera declaració, de lloança, però no en quant ignora que'l jovença Recolons no es poeta original, per tal que'ls seus *Madrigals*, són en sa majoria, calques borroses de treballs excelsos d'un *Príncep* de les lletres catalanes.

Ço es:

El gegant de la ciutat
ara balla, ara balla.

—Via fòra, jovenalla!

El gegant de la ciutat
ara balla pel terrat.

—Ja tens patria, Humanitat!

La finesa de percepció y l'auritmia del anterior poema, axís com la flexivitesa donzellívola y crassa de la cilindrada darrera estrofa tant, però, com la *patria Humanitat*, no han exit pas en directa forgitança d'En Recolons, per tal que són una alevosa xuclada a l'alè poètica del *Príncep*!

Paralelament, sols un miratge en l'erm desert de l'inopia, pot fer estampar per original d'En Recolons, la següent maravella de transparència veneciana:

«Ab la brisa matinal
la folguera baladina

cantarà la saturnal
de la Costa llevantina.»

Com tampoch, y ço es ja tra-
vestimenta de vergonyant al-
moynar, ¿pot escaure sots altre
soli que'l del Príncep l'encís de

«Ammetller florit
pluja y calamarça;
tu tens disset anys,
jo visch a la Rambla?»

Poema!... Poema! Tendror
boticèlica, un poch carmino-
sa, rutlla en els tres primers
versos; après, el prestigi del pà
de casa, beatífich, gravita y clou
aquesta perla mediterrania.

Constantment en l'amatoria
d'exquisida graciositat, el Prin-
cep du sempre'l bastó a la mà
y la flor al trau.

«Donzella, pensèu en mi,
que'l pensarhi es cosa vostra;
pà florit, fa ser bonich,
mes jay d'aquell qui l'escolta!»

Jamay en les lletres catalanes
—sempre bastes y suoses—havia
florit tan aguditatzat sentit poè-
tich; jamay la finesa coltellanta
de l'àtica visió gonfla la parla
nostra en el turment del dir;
jamay, en fi, el tres y no rès del
versayre freturós de florales-
ques gestes, raugué esmunyon-
nat—degotant vermella sanch
de les ferides—com ara, en que
una Cort de Prínceps jovincels,
Sants Jordis de les lletres, s'a-
presten, la llança al flanch, a
matar el drach del vulgarisme,
fers y brillants, somrisents y

enguantats. Y ço es, però, la
lley!

Emprò, hont l'acusticisme
aurífich del Príncep apareix
mellorment estargida per En
J. Recolons y hont la zumb-
janta beatitut del pasme se plas-
ma com un crit silent, es en
aquests versos:

«Les roses del teu jardí
totes!.. totes!.. totes!.. totes!..»

Aquí, En Recolons, ha begut
fins a sadoll en la fontana nítida
del poeta Bekauer, belga,
qu'escrigué la maravella de la
rosa, en aquell vers suavíssim
que diu:

«Rèvel! Rèvel! Rèvel!»

Y ni Saint-Genis Latour, el
tormentós; ni Henry Vissey,
l'orgíach; ni Freuesghod, el ga-
lant; ni Pierre Richards, el
monstre, regularien llurs plo-
mes d'argent per a signar lo
que segueix:

«No se sent rès, no's veu rès;
rès al cel, rès a la terra
no més que la multitut
y un terrabastall: ¡la Ideal!»

Es la quarteta, però, més del
Príncep que d'En Recolons.

Abastament excusat el jove
Recolons de la fascinació no-
vensana qui l'ha dut al esbargi-
ment d'agenes figuracions, *Mel*,
Fel, *Gel*, es però, un lliri blau
entre carts rojos.

Per la copia,
VOX POPULI